

1.

Laahâ

sämitiggeest adelum laavâ rievâdmist

Ovdâskode miärädâs miel

komettuvvoo sämitiggeest adelum laavâ (974/1995) 18 e—18 i, 23 a, 26 b, 26 d, 27 a, 42 a ja 42 b §, tagarin ko tain láá 18 e—18 i § laavâst 1725/1995, 23 a já 27 a § laavâst 1279/2002 já ... uáassin laavâst 1279/2002, *rievâduvvo* 1 — 4, 4 a, 5—16, 18, 18 a, 18 d, 19—25, 25 a, 26, 26 a, 27—31, 31 a, 31 c, 31 h, 32, 34, 35, 38—40 ja 40 c §, 5 luvun otsikko, 41 §, 6 luvun otsikko, 42 ja 43 §,

tagarin ko tain láá ...9 § uáassin laavâst 626/2011, 16, 18 a já 18 d § laavâst 1725/1995 sehe 18 § uáassin laavâst 1026/2003, sehe

lasettuvvoo laahân uddâ 9 a, 9 b, 17 a, 17 b, 25 b, 41 a—m, 43 a ja 43 b § sehe lahtos čuávuvávt:

1 §

Laavâ tárguttâs

Sämmilijn algâalmugin lii jiešhaldâšemvuoigâdvuodâs olášuttem tiet sämmilij päikkikuávlust jieijâs kielân já kulttuurân kyeskee jiešhaldâšem ton miel ko taan laavâst já eres laavâin asâttuvvoo. Taan jiešhaaldâšmân kullee pargoi várás sämmiliih jiešhaldâšemvuoigâdvuodâs olášutmáin väljegeh valjâiguin jieijâs aalmugist sämitige.

Sämitigge tuáimá riehtiministeriö haldâttâhsyergist.

2 §

Staatâ ruttâtuálulâš ovdâsvástádâs

Staatâ budjetist kalga väräidid tuárvi stuorrâ meriruođâ taan laavâst uáivildum pargoi várás.

3 §

Vuoigâdvuotâ merkkejuđ valjâluvâttâlmân

Vuoigâdvuotâ merkkejuđ valjâluvâttâlmân lii ulmust, kote ana jieijâs sämmilâžžân, toin iävttoin, ete:

1) olmooš jieš teikkâ aainâs-uv ohtâ suu vanhimiijn, ááhust já äijihist teikkâ ááhui já äijihij vanhimiijn lii oppâm sämikielâ vuossâmužžân kiellân; teikkâ

2) aainâs-uv ohtâ suu vanhimiijn lii merkkejum teikkâ lii lamaš merkkejum jienâstemvuoigâdvuodâlâžžân 1. uddâivemáánu 2023 tâi tast maņa uárnejum sämitige vaaljâin.

Valjâluvâttâlmân merkkim iähtun lii meid, ete taan laavâst asâttum ahan, aalmuglâšvuotân já aalmugtuálun kyeskee jienâstemvuoigâdvuodâ eres vátámâšah tievih.

4 §

Sämmilij päikkikuávlu

Sämmilij päikkikuávluin uáivilduvvoo lahtosin leijee káártán merkkejum kuávlun, mii siskeeld Iänuduv, Aanaar já Ucjuv kieldâi kuávluid sehe Suádigil kieldân sajaduvvee Laapi palgâs kuávlun.

4 a §

Haldâttâhriävtâlij siätusij heiviitem

Sämitigán já ton toimâorganáid heiviittuvvoo haldáttáhlaahâ (434/2003), virgeomáhái toimâ almosvuodást adelum laahâ (621/1999), olmooštiitulaahâ (523/1999), arkkádáhlaahâ (831/1994) já laahâ šleđgáhámásii ášástálmist virgeomáhâstooimâst (13/2003), jis taan laavâst ij nubenáál asáttuu.

5 §

Sämitige almolâš toimâväldi

Sämitige pargon lii meridiđ algâalmugin sämmilij jieijâs kielân, kulttuurân já sajattâhân kyeskee aašijn já tipšođ tooid kullee pargoid. Eres aašijn sämitigge oovded sämmilij jiešmeridemvuoigâdвуođá olášume.

Sämmilij jiešmeridemvuoigâdвуođá olášuttem várás sämitigge uásálist ráđádállâm- já oovtâsttoimâmkenigâsvuođá miáldásávt 9 §:st uáivildum aašij valmâštálmân já miáradâsái tohâmân. Pargoidis kullee aašijn sämitigge puáhtá toohâđ alguid já iävtuttâsâid virgeomáhâid sehe adelid ciálkkámušâid, ovdedid já haldâšid sämikulttuur sehe miedetid ruttâdem.

Sämikielâ já -kulttuur paijeentoolâm já ovdedem turvim várás sämitigge tuáimá sämimáttááttâs já -škovlim äššitobden já parga ubâlâšvuottân toi ovdedem pyerrin.

Jieijâs toimâváaldán kullee aašijn sämitigge kiävtvá meridemväldi tienuuvt ko tot taan laavâst tâi sierâ eres laavâin asáttuvvoo.

Jieijâs pargoid kullee aašijn sämitigge kalga jieijâs peeleeest turvid vuáđuvuoigâdвуođái já olmoošvuoigâdвуođái olášume. Sämitigge kalga kohtâlid puoh ulmuud olgooštáhnáá já mielâväldittáá.

Sämitigge naanood toomâs várás pargo-oornig.

6 §

Sämmilij ovdâstem

Sämitigge oovdâst sämmilijd aalmuglijn já aalmugijkoskâsijn pargoin.

7 §

Muštâlus

Sämitigge ráhtá jyehi ive ovdâskoodán muštâlus tast, mii merhâšitteid lii tábáhtum sämmilijd kyeskee aašij ovdánmist. Muštâlus puáhtá siskeldid iävtuttâsâid toomâin, moh annojeh sämmilij vuoigâdвуođái turvim várás.

8 §

Meriruudâi jyehim

Sämitigge meerrid sämmilij ohtsii kiävtun čujottum ruudâi já eres sämitige peht miedettum torjui jyehimist. Sämitigge kocá jieijâs miedettem torjui kevttim. Torjuu kevttimân já kocemân heiviittuvvoo staatâtoorjâlaahâ (688/2001).

Sämitige miáradâs 1 momentist uáivildum ääši keežild ij uážu uuccâđ nubâstus vaidâlmáin.

9 §

Oovtâsttoimâm- já ráđádállâmkenigâsvuođá

Virgeomáhááh já iäráseh, kiáh hoittájuh almolijd haldáttáhtooimâid, ráđádeleh sämitiggijn talle ko valmâštállámnáálá láá laavah, haldáttuvliih miáradâsah já eres tooimah, main sáttá lede eromâš merhâšume sämmilijd, viggâmuššân peessâđ ohtsâšibárdâsân sämitiggijn tâi finnid sämitige mietâmâš ovdil miáradâs toohâm. Oovtâsttoimâm- já ráđádállâmkenigâsvuođá kuáská sämmilij päikkikuávlust olášuttum tâi vaiguttâsâid is peeleeest toho ollee toimâid já eres toimâid, moh vaigutteh eromâšávt sämmilij kielân tâi kulttuurân teikká sii sajattâhân tâi vuoigâdвуođáid algâalmugin, moh kyeskih:

1) eennâmvijđoduvâi kevttimân;

- 2) staatäeennâm, suojâlemkuávlui já meccikuávlui tipšomân, kevttimân, suojâlemtoomâi olášutmân, laigutmân já luovâtmân;
- 3) kuáivuttâhmineraalijd siskeldeijee kávnusij ucâmân já kávnusijguin ávhástâlmân sehe staatâ eennâm- já čäcikuávluin tábáhtuvvee kolletoidemân;
- 4) sämmilij kulttuurháámán kullee iäláttâs lahâaasâtlii teikkâ haaldâtlii rievdamân;
- 5) šonġádâhnuvástus kiedâvuššee toimáid;
- 6) sämikielâlii arášoddâdem sehe sämikielâlii já sämikielâ máttááttâs oovdedmân;
- 7) sosiaal- já tiervâsvuotâpalvâlusâi olášutmân já oovdedmân;
- 8) sämitige resursij já eres toimâmiävtui turviimân já oovdedmân; teikkâ
- 9) eres ton sullâsii áášân, mii vaaigut sämmilij kielân, kulttuurân teikkâ sii sajattâhân tâi vuoigâdвуодáid algâaalmugin.

9 a §

Sämmilij vuoigâdвуодái väldim huámmášumân virgeomâhái já iärásij, kiäh hoittájuh almos haldâttâhpargoid, toomâst

Virgeomâhááh já iäráseh, kiäh hoittájuh almos haldâttâhpargoid, kalgeh 9 §:st uáivildum toomáid vuáváadijnâs já olášuttijnâs toi vuovijguin moh láá kevttimnâál:

1) ovdediđ sämikielâi paijeentoolâm já ovdedem sehe sämmilij vuoigâdвуодâi já iävtuid paijeentoolâđ já ovdediđ jieijâs kulttuur, iärrâs lasseen jieijâs ärbivuávilijđ iäláttâsâid; já

2) kepidiđ jieijâs toomâin šaddee niävrudittee vaiguttâsâid sämikielâid sehe sämmilij vuoigâdвуодáid já iävtuid paijeentoolâđ já ovdediđ sii jieijâs kulttuur, iärrâs lasseen sii jieijâs ärbivuávilijđ iäláttâsâid.

Virgeomâhááh já iäráseh, kiäh hoittájuh almos haldâttâhpargoid, iä uážu toimâidiskuoin tovtâttid ucceest stuárráb hááitu sämmilij vuoigâdвуотân paijeentoolâđ já ovdediđ jieijâs kielâ já kulttuur, peic jis toomân lii vuáđu- já olmoošvuoigâdвуодái tááhust tuhhiittettee ulme já teddee ohtsâškodálâš tárbu já vyevih, moiguin uulmán puáhtá olleed, láá rievttis stuárusiuh. Virgeomâhááh já iäráseh, kiäh hoittájuh almos haldâttâhpargoid, iä uážu tovtâttid huámášttee hááitu algâaalmug sämmilij vuoigâdвуотân paijeentoolâđ já ovdediđ sii jieijâs kielâ já kulttuur, iärrâs lasseen sii jieijâs ärbivuávilijđ iäláttâsâid.

Toomâi máhđulij háittuvaiguttâsâi aiccâm váras virgeomâhááh já iäráseh, kiäh hoittájuh almos haldâttâhpargoid, kalgeh árvuštállâđ toomâ vaiguttâsâid sämmilij vuoigâdвуотân paijeentoolâđ já ovdediđ jieijâs kielâ já kulttuur, iärrâs lasseen jieijâs ärbivuávilijđ iäláttâsâid. Árvuštâlmist kalga väldiđ huámmášumân jieškote-uv virgeomâhái toomâ já jieškote-uv äigimuddoin tohhum toomâi ohtsâšvaiguttâsâid.

9 b §

Monâttállâm oovtâsttoimâm já ráđádâlmij ääigi

Virgeomâhááh já iäráseh, kiäh hoittájuh almos haldâttâhpargoid, almotteh sämitiigán nuuvt tooláá ko máhđulâš talle ko sij algáttêh porgâđ 9:§ uáivildum ašijguin. Jis koččâmuš lii jotkuuvâšluándusii toomâst, te almottâs kalga toohâđ puorijn aigijn ovdil ráđádâlmij ornim. Sämitiggeest lii vuoigâdвуотâ finniđ kirjâlii čielgiittâs äášist iärrâs lasseen 9 a §:st uáivildum aášijn já tooid lohtâšuvvee vuáváamijn ovdil ráđádâlmijđ.

Sämitiigán kalga väridiđ kuáhtulii ääigi rahtâdâttâđ ráđádâlmáid. Oovtâsttoimâm kalga pieijâđ joton já ráđádâllâđ kalga vavettes mielâin já rievttisáigâsvt nuuvt, et ääši loppâpuátusân lii máhđulâšvuotâ vaiguttiđ ovdil ääši čuávdim.

Ráđádâlmijn kalga čäälliđ pevdikirje. Pevdikiirján čállojuh uásipeelij uáinuh äášist sehe ráđádâlmij loppâpuáđus.

10 §

Čokkiittâs já toimâpaje

Sämitiigán kuleh 21 jesânid já nelji värijeessân, moh väljejuvvojuh sämitige valjâiguin neelji ive toimâpaje ääigán, mii älgá valjâive juovlâmáánu 1 peeivi. Sämitiggeest kalgeh lede ucemustâá kulmâ jeessân já ohtâ värijeessân länuduv, Aanaar já Ucuuvâ kieldâst sehe Suádigil kieldâ Laapi palgâs kuávlust.

Staatâräädi meerrid sämitige vaaljâi puátusij vuáduuld sämitige jesânijd já värijesânijd sii toimáid, miedeet táttum vuáduuld iáru toomâst já meerrid mainâšum vaaljâi puátusij vuáduuld uddâ jeessân já värijeessân ton sajan, kote lii valjâpaje ääigi joskâm jeessânuođâ teikkâ värijeessânuođâ.

Jis sämitige jeessân teikkâ värijeessân moonât 22 §:st uáivildum valjâtohálâšvuođâ toimâsis, staatâräädi kalga sämitige alguu vuáduuld páhudiđ, et taan ulmuu luáttámuštoimâ lii joskâm.

11 §

Sämitige saavâjodetteijee já värisaavâjodetteijeeh

Sämitigge väljee jieijâs juávhust saavâjodetteijee já kyehti värisaavâjodetteijee. Valjiimist kalga tállán almottid riehtiministeriön.

Saavâjodetteijee já värisaavâjodetteijeeh tuáimih jieijâs pargoost olesáigásávt.

12 §

Čuákkimij čuákánkoččom

Sämitige čuákkim meerrid čuákkimijdis tolâmist. Čuákkim kalga ton lasseen koččod čuákán, jis saavâjodetteijee teikkâ stivrâ ana tom tárbulâžžân teikkâ kuálmádâs jesânijnu nuuvt váatá tiätu ääši kiedâvuššâm várás.

Jis sämmilij päikkikuávu kieldâst tâi kuávlust väljejum jeessân ij pyevti uásálistid čuákkimân, te suu sajan kalga koččod siämmáá kieldâst tâi kuávlust väljejum värijeessân.

13 §

Sämitige stivrâ

Sämitigge väljee jieijâs juávhust stivrâ, mast lii saavâjodetteijee já kyehti värisaavâjodetteijee sehe enâmustáá vittâ eres jeessân. Sämitigge väljee jieijâs juávhust stivrân kyehti värijeessân. Valjiimijn kalga tállán almottid riehtiministeriön.

Valjâive tuáimee stivrâ juátká jieijâs toomâst tassaas, ko uddâ stivrâ lii vaaljâi maņa väljejum.

Stivrâ valmâštâl aášijd sämitige čuákkimân já olâšut sämitige miáradâsâid tienuuvt ko pargo-ornigist tärhibeht meriduvvoo.

Sämitige pargo-ornigist lii máhđulâš meridid haldâttâs jeessân olesáigásâšvuođâst.

Sämitige haldâttâs jesânin tâi värijesânin ij pyevti leđe valjâlâvdikode tâi nubástusuuccâmlâvdikode jeessân tâi värijeessân.

14 §

Eres toimâorgaaneh

Sämitigge aasât jieškote-uv valjâpaje aalgâst valjâlâvdikode 4 lovvoost uáivildum vaaljâi várás. Sämitigge puáhtá asáttid meid eres toimâorgaanijd sämmilij jieijâs kielân já kulttuurân kyeskee jiešhaaldâšmân kullee aášij tipšomân.

Sämitige valjâlâvâttállâmaašij nubástusuuccâmlâvdikodeest (nubástusuuccâmlâvdikode) asáttuvvoo 5 lovvoost.

15 §

Toimâvääldi kevttim

Sämitige čuákkim sehe stivrâ já eres toimâorgaaneh kevttih sämitiigán kullee toimâvääldi ton mielđ ko taan laavâst asáttuvvoo já sämitige pargo-ornigist meriduvvoo.

Sämitige čuákkim meerrid prinssiplávt merhâšittee já vijdâht vaigutteijee aášijn, jis ääši huápulâšvuođâ tiet ij eres čuávu.

Toimâvääldi ij uážu sirded 5 § 6 momentist, 7 §:st, 10 §:n 3 momentist, 11—14, 18 b, 18 c, 18 j, 20, 25 b, 26 ige 41 §:st uáivildum aášijn.

16 §

Toimattuvah já pargoviehâ

Sämitiggeest láá toimattuvah sehe virge- já pargosopâmuškoskâvuodâlâš pargoviehâ ton mielđ ko ton ääšist sämitige pargo-ornigist tärhibeht meriduvvoo. Sämielâ toimattuvâst asâttuvvoo sierâ.

Sämitige virgeulmuid, virgijđ já virgekoskâvuotân heviittuvvoo, mii staatâ virgeulmuin, viirgijn já virgekoskâvuodâst asâttuvvoo já meriduvvoo.

Pargovievâ palvâluskoskâvuodâ iävtuin já toi miärâšuumist lii siämmáánáál vyeimist, mii staatâ palvâluskoskâvuodâ iävtuin já toi miärâšuumist asâttuvvoo, meriduvvoo teikkâ suáppoo.

17 a §

Čuákkimân uásálistem teknisii tiäđusirdemvyevi kevttimáin

Sämitige pargo-ornigist puáhtá meridiđ, ete čuákkimân puáhtá uásálistiđ kevttimáin videoráđádállâm teikkâ eres hiäivulii teknisii tiäđusirdemvyevi.

Pargo-ornigist puáhtá adelid tärhibijđ miärádásâid monáttálmist, moh nuávdittuvvojeh teknisii tiäđusirdemvyevi kevtidijn.

17 b §

Aalgâvuoigâdvuotâ

Ucemustáá kyevtičyede vittlov sämmiliist, kiäh lijji merkkejum majemustáá toimattum sämitiggevaaljâin jienâstemvuoigâdvuodâlâžžân, lii vuoigâdvuotâ toohâđ sämitiigán alguu sämitige pargoid kullee ääšist.

Tärhibeh miärádásah monáttálmist, moh nuávdittuvvojeh aalgâvuoigâdvuodâ kevttimist, já alguu kiedâvušmist adeluvvojeh pargo-ornigist.

18 §

Aašij kiedâvuššâm

Sämitige čuákkim já eres toimâorgaan lii meridemváldálâš, ko saavâjodetteijee teikkâ värisaavâjodetteijee já ucemustáá peeli eres jesâniijn láá mielđi.

Sämitige já ton asâtem toimâorgaan jeessân lii iästulâš uásálistiđ taggaar miärádâs tohâmân, mii kuáská persovnlávt sunjin teikkâ suu haldáttáhlaavâ 28 § 2 momentist uáivildum aldahuálkán teikkâ tagarân siämmáá ceehi 3 moomeent mielđ paldálistee ulmui.

Ääših čuávdojeh sämitiggeest eenâblohomiärádássáin. Jis jienah maneh táásá te saavâjodetteijee jienâ čuávdá. Vaaljâin kiäččoo, et tot kote uázžu enâmustáá jienâid šadda väljejum. Jis jienah maneh táásá, te vyerbi čuávdá.

18 a §

Reekkigtuálu

Sämitige reekkigtuálun já reekkigtuáluoppâtmân heviittuvvoo ton lasseen, mii taan laavâst asâttuvvoo, reekkigtuálulaahâ (1336/1997).

18 d §

Tilitärhistemmuštâlus

Nubenáál ko tilitärhistemlaavâ (936/1994) 3 lovo 6 §:st lii meriääigist asâttum, tilitärhisteiijee kalga adelid jieškote-uv tilipaajeest vyesimáánu loopâ räi sämitige stiivrân kirjâlii tilitärhistemmuštâlus, mii kalga, ton

lasseen mii tilitähistemlaavâst asâttuvvoo, siskeldid ciälkkámuš tast, ete láá-uv toimâmuštâlusâst staatâtorjuu kevttimist adelum tiáduh olmânaál.

19 §

Valjâihe já valjâpirrádâh

Sämitige vaaljâi várás staatâ lii ohtân valjâpirrádâhhân.
Sämitige vaaljâh toimâttuvvojeh jyehi niäljád ive (valjâihe).

20 §

Valjälävdikodde

Valjälävdikodde meerrid ucâmuš vuáduld ulmuu merkkiimist valjâluvättâlmân já ráhtá valjâluvättállâm. Valjälävdikodde olášut sämitige vaaljâid tienuuvt ko taan laavâst asâttuvvoo.

Valjälävdikoodán kuleh saavâjođetteijee já kuttâ eres jeessân, main juáhháást lii persovnlâš värijeessân. Valjälävdikoddeest kalga leđe jeessân já värijeessân Aanaar, Uejuv já Iänuduv kieldâin sehe Suáđigil kieldâ Laapi palgâs kuávlust. Valjälävdikoddeest kalga meid leđe säämi kielâlaavâ (1086/2003) 3 § 1 saajeest uáivildum sämikielâi äššitubdâmuš.

Sämitige haldâttâs jeessân tâi värijeessân teikkâ nubástusuuccâmlävdikode jeessân ij pyevti leđe valjälävdikode jesânin ige värijesânin.

21 §

Jienâstemvuoigâdvuotâ

Sämitige valjâluvättâlmân merkkim iähtun lii ulmuu aassâmsaajeest peerusthánnáá ton lasseen, mii 3 §:st asâttuvvoo, ete olmooš tiävdá majemustáá valjâtoimâttâs majemuu peeivi 18 ihheed já ete sun lii Suomâ aalmugjeessân teikkâ sust lii olgoennâm aalmugjesânin lamaš päikkikielâlaavâst (201/1994) uáivildum päikkikielâ Suomâst talle ko ucâmuš valjâluvättâlmân väldimist kalga majemustáá ráhtid.

22 §

Valjâtohálâšvuotâ

Sämitige vaaljâin lii valjâtohálâš jyehi jienâstemvuoigâdvuodâlâš, kote lii miettâm iävtukkâssân já kote ij lah vááijuvvâldâlâš.

Iävtukkâssân ij pyevti leđe valjälävdikode teikkâ nubástusuuccâmlävdikode jeessân teikkâ värijeessân.

23 §

Valjâluvättállâm

Valjälävdikodde ráhtá jienâstemvuoigâdvuodâlijn ulmuin valjâluvättállâm. Valjälävdikodde lii valjâluvättállâm registertuállee.

Valjâluvättállâm merkkejuvoo kieldâi miel puustavoornigân jyehi jienâstemvuoigâdvuodâlii nommâ já persovntubdâldâh sehe päikkikielâ já čujottâs, jis toh láá tiáduš. Valjälävdikodde uázžu kevttid aalmugtiätuvuáhâduv tiáduid valjâluvättállâm ráhtimist. Päikkikielâ já čujottâs ij kuittâg uážu merkkid valjâluvättállâm, jis taid tiáduid kalga virgeomâhái tooimâ almosvuodâst adelum laavâ 24 § 1 moomeent 31 saje miel toollâđ syeligâsâst teikkâ jis ulmuu peht aalmugtiätuvuáhâdâhân lii vyerkkejum aalmugtiätuvuáhâduvâst já Aalmugregisterkuávdáá visásmittempalvâlusâin adelum laavâ (661/2009) 36 §:st uáivildum torvokiäldu.

Valjâluvâtâlmân kalga ucâmuš vuâduld väldid jienâstemvuoigâdвуođâlii ulmuu. Iâhtun valjâvuoigâdвуođâi kevttimân aldemui čuâvuvâi sâmitige vaaljâin lii, ete ucâmuš tahhoo majemustâá valjâivveest oovdeb čohčâmáánu loopâ räi.

Oovdeb vaaljâin valjâluvâtâlmân merkkejum olmooš váldoo valjâluvâtâlmân ucâmuštâá, jis sun tiävdá vyeimist leijee laavâst asâttum valjâluvâtâlmân merkkim iävtuid. Olmooš ij kuittâg merkkejuu valjâluvâtâlmân, jis sun almoot valjâlävdikoodán, et ij haalijd merkkejuđ toos. Valjâluvâtâllâm ráhtim ohtâvuođâst valjâlävdikodde puáhtá jieijâs alguu vuâduld väldid ton lasseen huámmásumân 1. peeivi uddâivemáánu 2023 tâi tast maņa uárnejum sâmitige vaaljâin valjâluvâtâlmân merkkejum jienâstemvuoigâdвуođâlii oovdebâi vaaljâi maņa jienâstemvuoigâdвуođâahan olláám päärni já 21 §:st asâttum äigimudo räi jienâstemvuoigâdвуođâahan ollee päärni. Taggaar ulmuu puáhtá kuittâg väldid valjâluvâtâlmân eskin tast maņa, ko sun lii kirjálávt almottâm valjâlävdikoodán, ete sun ana jieijâs sâmmilâžžân 3 §:n 1 moomeent miäldásávt.

Valjâlävdikodde naanood já vuáláčáálá valjâluvâtâllâm majemustâá valjâivveest oovdebâá juovlâmáánu majemuu peeivi. Valjâlävdikode miärádâsân valjâluvâtâllâm naanoodmist ij uážu uuccâđ nubâstus vaidâlmáin.

24 §

Almottemkorttâ já miärádâs

Valjâlävdikodde ráhtá jyehi valjâluvâtâlmân valdum ulmust almottâskoortâ, mast čielgih jienâstemvuoigâdвуođâlii ulmust valjâluvâtâlmân valdum tiäduh, valjâluvâtâllâm uáinimnáálá toollâm, vaaljâin jienâstem sehe valjâpeeivi já 31a §:st asâttum vuoigâdвуođâ jienâstid valjâpeeivi ääigi, já valjâlävdikode čujottâs.

Valjâlävdikodde vuolgât almottâskoortâ jyehi jienâstemvuoigâdвуođâläžžân, kiän čujottâs lii tiädust, puorijn aigijn ovdil valjâluvâtâllâm pieijâm uáinimnáál.

Valjâlävdikode miärádâs tast, et olmooš ij merkkejuu valjâluvâtâlmân, siämmaánáálá ko miärádâs, moin valjâlävdikode lii kuáđđâm tuđhâhánáá ulmuu táátu valduđ valjâluvâtâlmân teikkâ almottâs, et ij haalijd merkkejuđ toos, vuolgâttuvvoo áásân kullee ulmuud puorijn aigijn ovdil valjâluvâtâllâm pieijâm uáinimnáálá.

25 §

Valjâluvâtâllâm uáinimnáálá toollâm

Valjâlävdikode aasât valjâluvâtâllâm teikkâ tast orroo tiäduid eereeb persovntubdâlduvâid uáinimnáálá nuuvt, ete uáinimnáálá tolâmân kyeskee ääigi nuhâmist lii äigi vaaljâi tooimâtmân ucemustâá kuttâ mánuppaje.

Valjâluvâtâllâm tuálloo uáinimnáálá 10 maņalâs argâpeeivi, eereeb lávurduv.

Valjâluvâtâllâm uáinimnáálá tolâmist nuávdittuvvoo, mii haldâttâhlaavâ 62 §:st asâttuvvoo almolii tiättunaddelmist, jis taan laavâst ij nubenáál asâttuu.

25 a §

Valjâluvâtâllâm almosvuođâ

Juáhháást lii vuoigâdвуođâ uápásmuđ valjâluvâtâlmân já ton ráhtimân lohtâseijee äššikirrijd ton ääigi, ko valjâluvâtâllâm tuálloo uáinimnáálá. Valjâluvâtâllâm já ton ráhtimân lohtâseijee äššikirrijd ij uážu adelid kopijistemnáálá teikkâ kuvvimnáálá ige tain uážu adelid kopioid. Valjâluvâtâlmân merkkejum ulmust lii kuittâg vuoigâdвуođâ finnid nuuvtá váldus sust valjâluvâtâlmân valdum tiäduin. Ääšiuásálii vuoigâdвуođâst finnid tiädu ääši kiedâvušmân lohtâseijee äššikiirrijn asâttuvvoo virgeomâhái tooimâ almosvuođâst adelum laavâ 11 §:st.

Valjâluvâtâllâm sehe tagarijd valjâluvâtâllâm ráhtimân lohtâseijee äššikiirrijd, moh siskeldeh tiäduid ulmuu etnisi algâpuátimist, kalga toollâđ syeligâsâst eres ko 1 momentist uáivildum ääigi. Syeligâsâsttoollâmkenigâsvuođâ ij eesti tiädu adelem sâmitiigán sâmitige toimâorgaanij jesânij já vârijesânij valjim teikkâ aalgâvuoigâdвуođâ kevttim čielgim várás ige toos, kote taarbâš tiädu jienâstemvuoigâdвуođâs čielgim várás.

Valjâluvâtâllâm ráhtimân lohtâseijee äššikiirrij almosvuođâst asâttuvvoo virgeomâhái tooimâ almosvuođâst adelum laavâst.

25 b §

Valjâluvâttâllâm feeilâ tivvoo

Valjâlâvdikodde puáhtá tivvoođ feeilâ valjâluvâttâlmist jieijâs alguu teikkâ jienâstemvuoigâdvuođâlii vátámâš vuáduđ. Vátámâš kalga kuittâg toohâđ 14 peeivi siste valjâluvâttâllâm uáinimnáálá tolâmân kyeskee ääigi nuhâmist. Nubástusâid kalga toohâđ majemustáa kyehti mánuppaje ovdil valjâtoimâttâs algâttem.

Jis olmooš lasettuvvoo valjâluvâttâlmân, te sunjin kalga ájâttâlhánnáa vuolgâttid 24 §:st uáivildum almottâskoortâ.

Jis valjâluvâttâllâm puástu merkkim tivoduvvoo, tivomist kalga ájâttâlhánnáa almottid áásán kullee ulmui, peic jis tot lii čielgâsávt taarbâšmettum.

26 §

Njuolgimvátámâš valjâluvâttâlmân kyeskee miärádâsâst

Kote arvâl, et sun lii rievttitáa kuođđum meddâl valjâluvâttâlmist, uázžu vaattâđ valjâluvâttâlmân kyeskee miärádâsân njuolgim valjâlâvdikoddeest. Valjâlâvdikoodán čujottum njuolgimvátámâš kalga toimâttid valjâlâvdikoodán 14 peeivi siste valjâluvâttâllâm uáinimnáálá tolâmân kyeskee ääigi nuhâmist.

Jis valjâlâvdikoodán toimâttum njuolgimvátámâš lii puáttám meriääigist nubástusuuccâmlâvdikoodán, te njuolgimvátámâš ij kuođđu tuđhâhânnáa. Njuolgimvátámâš kalga ájâttâlhánnáa toimâttid nubástusuuccâmlâvdikoddeest valjâlâvdikoodán.

Jis valjâlâvdikodde meerrid, et olmooš váldoo valjâluvâttâlmân, te valjâlâvdikodde vuolgât sunjin ájâttâlhánnáa 24 §:st jienâstemvuoigâdvuođâlijd uáivildum almottâskoortâ.

26 a §

Jienâstem nubástusuuccâmorgaan miärádâs vuáduđ

Ulmui, kote ovdil jienârekinistem algâttem čáittá valjâlâvdikoodán tâi valjâpeeivi ääigi valjâtoimâkoodán nubástusuuccâmorgaan laavâvuáimásii miärádâs jieijâs jienâstemvuoigâdvuođâst, väriduvvoo tilâlâšvuotâ finnid valjâššikiirjijd já jienâstid.

Olmooš lii kenigâs luovâttid valjâlâvdikoodán tâi siämmáánáálá valjâtoimâkoodán miärádâs tâi ton rievtsin tuođâstum kopio, vâi äšši merkkejuvoo valjâluvâttâlmân.

27 §

Iävtukkâsasâttem já iävtukkâsluvâttâllâm

Sämitige valjâid uázžu asâttid iävtukkâs ucemustáa kuulmâ jienâstemvuoigâdvuođâlii vuáduđem väljejeieservi, mast kalgeh lede äššiolmooš já väriäššiolmooš.

Jieškote-uv jienâstemvuoigâdvuođâlâš uázžu uásálistid tuše oovtâ iävtukkâs aasâttmân. Jis olmooš kulá kyevti teikkâ eenâb väljejeiesiärván, te valjâlâvdikodde kalga meddâlistid suu noomâ puoh väljejeieseervijn.

Väljejeieservi kalga toohâđ iävtukkâsucâmuš valjâlâvdikoodán majemustáa 31. peeivi já toos kyeskee tievâsmitmijd majemustáa 27. peeivi ovdil valjâtoimâttâs algâttem.

Valjâlâvdikodde kalga rähtid iävtukkâsluvâttâllâm majemustáa 21. peeivi ovdil valjâtoimâttâs algâttem. Iävtukkâsluvâttâllâm kalga almostittid, vuolgâttid valjâššiuilmuid já toollâđ vaaljâi ääigi uáinimnáálá.

Valjâlâvdikode miärádâsân iävtukkâsluvâttâlmist ij uážu uuccâđ sierâ nubástus.

28 §

Valjâtoimâttâs

Sämitige vaaljah toimâttuvvojeh porgemáanu majemuu oles oho vuossaargâst älgee kuođâ oho ääigi. Vaaljah toimâttuvvojeh poostâ peht teikkâ maaccâttmáin jienâstemliipu mudoi ko poostâ peht valjâlâvdikode almottem sajan. Vaaljah toimâttuvvojeh sämmilij päikkikuávlust meid jienâstmáin valjâpeeivi ääigi.

Vaaljâi tooimâttmist kalga almolávt kulluuttid.

29 §

Valjääššikirjeh

Valjälävdikodde kalga ájättälhánnáá valjâtoimâttâs älgim maŋa tuodâštum vyevi mielđ toimâttid jyehi jienâstemvuoigâdвуодâlâžân, kiän čujottâs lii tiädust, valjälävdikode stemppâlistem jienâstemliipu, valjâkoovert, vuolgâttâsreeivâ, vuolgâttâskooveert, iävtukkâsluvâttállâm já jienâstemravvuu (valjääššikirjeh).

Jienâstemvuoigâdвуодâlâžân, kote ij lah poostâ peht finnim valjääššikiirjijđ teikkâ kiäst toh monnii suujâst mudoi váiluh, kalga värídiđ mahđulâšvuodâ finniđ valjääššikiirjijđ valjälävdikode toimâttuvâst, monnii eres jienâstemsajeest valjâpeeivi ääigi teikkâ valjälävdikode almottem eres saajeest.

Jienâstemravvust kalga mainâšid valjälävdikode toimâttuv já eres soojij, kost valjääššikiirjijđ puáhtá finniđ já kuus taid puáhtá toimâttid, kollimčujottâšaid já áávusorroomaagijđ sehe valjâpeeivi jienâstemsoojij kollimčujottâšaid já áávusorroomaagijđ.

30 §

Jienâstem poostâ peht

Jienâstemvuoigâdвуодâlâš puáhtá kevttiđ jienâstemvuoigâdвуодâs, ko lii finnim valjääššikiirjijđ. Jienâsteijee kalga čielgâsávt merkkiđ jienâstemliipun ton iävtukkâs nummeer, kiän pyerrin sun addel jienâs.

Jienâstem lii tohum, ko jienâstemvuoigâdвуодâlâš lii tuodâštus vyevi mielđ kuáddám poostâ jodettemnáál toppum valjâkoovert, mii siskeeld jienâstemliipu já suu tevdim já vuáláčäällim valjälävdikoodán čujottum vuolgâttâskovertân toppum vuolgâttâsreeivâ. Jis jienâsteijee lahta fáárun almottâskoortâs, te sun ij taarbâs merkkiđ vuolgâttâsreeivân muide ko jieijâs vuáláčáállus.

Ovdil jienârekinistem algâtem valjälävdikoodán poostâ peht puáttám jienah váldojeh huámmâšumán jienâi rekinistmist.

31 §

Jienâstem maaccâtmâin vuolgâttâsreeivâ valjälävdikoodán eres vuovvijn ko poostâ peht

Jienâstemvuoigâdвуодâlâš tâi suu valduuttem olmooš puáhtá macâttid 30§:st uáivildum valjääššikiirjijđ vuolgâttâskooveert siste meid valjälävdikode toimâttâhân teikkâ valjälävdikode almottem eres sajan vaaljâi niäljád oles oho vuossaargâ já kuudâd oles oho pasepeeivi koskâsi ääigi sehe valjâpeeivi ääigi mon peri jienâstemsaje valjâtoimâkoodán.

Valjälävdikodde kalga huolâttid tast, ete ton toimâsoojijđ já eres soojijđ, maid tot lii almottâm, kuodđum valjääššikirjeh siäiluduvvojeh tienuuvt, et toi valjâsyeligâsvuotâ lii torvoost, já ete toh toimâttuvvojeh torvolávt valjälävdikode Aanaar toimâttâhân ovdil jienârekinistem algâtem.

31 a §

Valjâpeeivi jienâstem

Valjâpeeivi jienâstem uárnejuvvoo vaaljâi toimâtem kuudâd oho pasepeeivi.

Valjâpeeivi jienâstem toimâttuvvoo siámmáá ääigi puoh sämmilij päikkikuávlú kieldâin. Jieškodde-uv kieldâst lii ucemustáá ohtâ jienâstemsaje.

Jienâstemvuoigâdвуодâlâš uázžu jienâstid tuše ton sämmilij päikkikuávlú kieldâst, mii lii merkkejum valjâluvâttálmân suu päikkikieldân.

Jienâstem kalga ornid tienuuvt, ete valjâsyeligâsvuotâ siäilu.

31 c §

Valjâtoimâkodde

Valjälävdikodde kalga puorijn aigijn ovdil vaaljâid asättid jieškote-uv jienâstemsaje várás valjâtoimâkode, moos kuleh kulmâ jeessân já ucemustáá kyehti värijeessân tienuuvt, ete ohtâ valjälävdikode jeessân já suu persovnlâš värijeessân lává valjâtoimâkode jesânin já värijesânin. Sämitige vaaljâi iävtukkâs ij pyevti lede valjâtoimâkode jesânin teikkâ värijesânin.

Valjâtoimâkode saavâjodetteijen tuáimá valjälävdikode ovdâsteijee jeessân. Valjâtoimâkodde väljee táarbu miel värisaavâjodetteijee jieijâs juávhust.

Valjâtoimâkodde lii meridemváldálâš talle ko tast láá kulmâ jeessân.

31 h §

Valjâpeeivi jienâstem nuuhâm já valjâpevdikirje

Valjâpeeivi jienâstem nuuhâm maŋa valjâtoimâkodde kalga huolâttid tast, ete seilejum valjâurná já jienâstemmerkkiimijd siskeldeijee jienâstemkuávu valjâluvâttállâm sehe máhdulávt valjâtoimâkoodán kuodđum vuolgâttâskoverteh toimâttuvvojeh valjâsyeligâsvuodâ siäilum tááhust torvolávt já tušij tiet ájâttálhánnáá valjälävdikode Aanaar toimâttáhân. Ton lasseen valjâtoimâkodde kalga huolâttid seilimpiergâsij tuššâdmist tállán urná seilim maŋa. Valjälävdikodde kalga huolâttid valjâurná já jienâstemkuávu valjâluvâttállâm siäilutmist torvolii saajeest jienârekinistem algâttem rái.

Valjâtoimâkodde kalga ton lasseen huolâttid tast, ete valjâpeeivi jienâstmist tuálloo pevdikirje, moos merkkejuvoo:

- 1) peivi sehe tijmeääigih, kuás valjâpeeivi jienâstem aalgij já kuás ton nuuhâm kulluuttui;
- 2) valjâtoimâkode jesâneh já värijesâneh, kiäh lijjii mielđi;
- 3) valjâišedeijeeh sehe jienâsteijei jieijâs valjim išedeijeeh; sehe
- 4) jienâstâm ulmui lohomeeri.

32 §

Jienâstem tipšolâjádâsâst já päähist

Ulmuh, kiäh láá tipšomnáálá sämmilij päikkikuávlun sajadum lájádâsâst sehe ulmuuh, kiäh sämmilij päikkikuávlust láá tipšomnáálá jieijâs päähist já kiäh iä mudoi pastačči jienâstid epikuáhtulij vaigâdвуодâittáá, uázžuh jienâstid tipšosajestis.

Tipšosaajeest jienâstem várás valjälävdikodde meerrid valjâpargen já suu väriolmožin tom jeessân já värijeessân, kiäh ovdâstává áášânkullee kieldâ valjälävdikoddeest. Valjâpargee väriolmožin puáhtá nomâttid eres-uv ulmuu, kii lii hiäivulâš paargon.

Ko jienâst tipšosaajeest, te jienâstmist kalga jienâsteijee já valjâpargee lasseen lede fáárust jienâsteijee valjim teikkâ tuhhiitem sämitige valjâluvâttálmân jienâstemvuoigâdвуодâlâžžân merkkejum olmooš.

34 §

Jienârekinistem algâttem

Valjälävdikodde aalgât jienârekinistem valjâtoimâttâs maŋa čuávwoo vuossaargâ tijme 9. Jienârekinistem algâttem maŋa puáttám vuolgâttâskoverteh kuáđđojeh lehâhánnáá huámmášumán váldihánnáá. Toimâttâsâst tuálloo pevdikirje.

Väljeijeeseervi äššiuilmust já väriäššiuilmust lii vuoigâdвуотâ lede mielđi jienârekinistmist.

35 §

Merckim valjâluvâttálmân

Jienârekinistem algâttuvwoo lekkâmáin vuolgâttâskovertijd já merkkiimáin puoh 30 já 31 §:st asâttum vuovvijn jienâstâm ulmuid vuolgâttâsreeivâ miäldâsávt valjâluvâttálmân.

Jienâ kalga kyedđid huámmášumán váldihánnáá:

1) jis jienâstâm olmooš ij lah merkkejum valjâluvâttálmân jienâstemvuoigâdвуодâlâžžân tâi jis šadda tiätun, et sun lii jáámmám ovdil valjâtoimâttâs algâttem;

2) jis vuolgâttâsreeivâ lii nuuvt vájuvâš, et ij pyevti visesvuodáin páhudiđ, kii ulmuid lii jienâstâm; tâi

3) jis valjâkovertân lii rahtum jienâsteijei tâi iävtukkâsân kyeskee äšittes merkkim.

Jis vuolgâtâsreeivâst šadda čielgâsin, et jienâstemvuoigâdвуođâlâš lii jienâstâm maŋgii 30 tâi 31 §:st uáivildum vuovviŋ, te huámmášumán váldoo tuše ohtâ vuolgâtâskovertijŋ.

Eres jienâstem ko valjâpeeivi jienâstem kalga kyeddiđ váldihánnáá huámmášumán meid, jis jienâstemkuávlv valjâluvâttâlmân tohum miárkkumijŋ šadda čielgâsin, et áášán kullee olmooš lii jienâstâm valjâpeeivi 31 g §:st uáivildum vuovviŋ.

Ko puoh jienâstâm ulmuuh láá merkkejum valjâluvâttâlmân já jienâstmist huámmášumán váldihánnáá kuođđum valjâkoverteh vuolgâtâskovertijdis siste láá sierrejum meddâl tuhhiittum valjâkovertij juávhust, te tuhhiittum valjâkoverteh piäijojeh lehâhánnáá valjâuurnán.

38 §

Vaaljâi puáttus miärášum

Sämitige jesânin šaddeh väljejuđ 21 puoh enâmustáá jienâid finnim iävtukkâssâd, toin iävttoin, ete sii juávhust láá ucemustáá 10 §:st asáttum meeri iävtukkâsah Aanaar, Ucjuv já Iänuduv kieldâin sehe Suádigil kieldâ Laapi palgâs kuávlust. Jis 10 §:st asáttum mereh iä tievâ, te koččámušâst orroo kieldâst tâi kuávlust väljejuvvojehe čuávuvâžžân enâmustáá jienâid finnim iävtukkâsah tienuuvt, ete 10 § vátámâšah tievih. Jis mottoom päikkikuávlv kieldâst tâi kuávlust iä lamaš asáttum meeri iävtukkâsah, te väljejuvvojehe čuávuvâžžân enâmustáá jienâid finnim iävtukkâsah päikkikuávlust.

Värijesânin väljejuvvoe Aanaar, Ucjuv já Iänuduv kieldâst sehe Suádigil kieldâ Laapi palgâsist orroo iävtukkâsâin iävtukkâs, kote lii finnim väljejum iävtukkâsâi maŋa čuávuvâžžân enâmustáá jienâid.

Jis jienâmereh láá siämmáá stuárusiih, iävtukkâsâi koskâšâš oornig čuávdoo vuárbádmáin.

Iävtukkâs kieldâ tâi kuávlv jienârekinistmist miärášuvá tađe mielđ, kost sust lii lamaš päikkikielđä iävtukkâsân asáttum meriäáigi nuvâdijŋ.

39 §

Vaaljâi puáttus nanodem

Vaaljâi puáttus naanood valjâlâvdikode čuákkimist, mon tot tuálá kuálmád peeivi jienârekinistem aalgátmist.

Vaaljâi puáttus kalga almottiđ ájättâlhánnáá riehtiministeriön, vâi tot puáhtá meridiđ sämitige jesânijđ já värijesânijđ tooimân čuávuváá toimâpaje ááigán.

40 §

Vaaljâi puátusân kyeskee vaidâlem

Jienâstemvuoigâdвуođâlâš, kote arvâl, et vaaljâi puáttus naanoodmân kyeskee valjâlâvdikode toimâ tâi miärádâs lii laavâvuástâsâš, puáhtá rähtiđ sämitige haldáttâsân njuolgimvátámâš majemustáá 14 peeivi ton peeivist ovdâskulij, kuás valjâlâvdikode lii nanodâm vaaljâi puáttus. Nubástusucámist valjâluvâttâlmân kyeskee aášijŋ asáttuvvoo 5 lovvoost.

Sämitige haldáttâs kalga kiedâvuššâd njuolgimvátámâš huápulávt já majemustáá ovdil valjâive loopâ.

Sämitige haldáttâs miärádâsân uázžu uuccâđ nubástus vaidâlmáin alemuu haldáttâhriähtân majemustáá 14. peeivi ton peeivist ovdâskulij, kuás vaidâleijee lii finnim sämitige haldáttâs miärádâs tiättun. Nubástusucámist nuávdittuvvoo mudoi, mii riehtijotemist haldáttâhaášijŋ adelum laavâst asáttuvvoo.

Jis valjâlâvdikode 1 momentist uáivildum miärádâs teikkâ toimâ lii lamaš laavâvuástâsâš já tot lii vaiguttâm vaaljâi puátusân, te vaaljâi puáttus kalga njuolgiđ já staatâräädi kalga táárbu mielđ meridiđ sämitige jesânijđ já värijesânijđ vaaljâi nyselgejum puáttus mielđ.

Jis vaaljâi puáttus ij paste njuolgiđ, vaaljâid kalga meridiđ uđđâsist toimâtemnáál.

40 c §

Tärhibeh njuolgâdusah

Riehtiministeriö asâttâssâin puáhtá adelid tärhibijd njuolgâdusâid:

- 1) valjâid lohtâšuvvee kulluuttâsâin;
- 2) valjâluvâttâlmân ucâluumeest já valjâluvâttâlmist meddâlistmist sehe ucâmušân lahtemnâál čielgiittâsâin;
- 3) valjâluvâttâllâm uáinimnáálá tolâmist;
- 4) iävtukkâsucâmušâst já iävtukkâsluvâttâlmist;
- 5) valjâpeeivi jienâstem orniimist, jis kieldâst lii eenâb ko ohtâ jienâstemsaje valjâpeeivi jienâstem várás;
- 6) jienâstemliipust; sehe
- 7) valjâäššikiirjij siäilutmist.

5 loho

Nubâstusuuccâm valjâluvâttâlmân kyeskee aašijn

41 §

Nubâstusuuccâmlävdikode pargo já toimâväldi

Sämitige valjâluvâttâllâmaašij nubâstusuuccâmlävdikodde (nubâstusuuccâmlävdikodde) tuáimá vuossâmužžân nubâstusuuccâmtäässin sämitiggeest adelum laavâ 26 § miäldásii sämitige valjâluvâttâllâm väldimân já tast meddâlistmân kyeskee aašijn.

Sämitige ohtâvuodâst tuáimee nubâstusuuccâmlävdikodde lii jiečânâs já sorjomettumis toimâorgan.

41 a §

Nubâstusuuccâmlävdikode saavâjodetteijee já eres jesâneh

Nubâstusuuccâmlävdikode joođeet saavâjodetteijee, kii puáhtá leđe olesáigásâš.

Nubâstusuuccâmlävdikoddeest lii ton lasseen uásiáigásâžžân jesânin ohtâ lahâolmoošjeessân já kyehti äššitobdejeessân. Ton lasseen nubâstusuuccâmlävdikoddeest láá tuárvi ennuv väriješâneh. Väriješânân heiviittuvvoo, mii laavâst asâttuvvoo nubâstusuuccâmlävdikode jesânist.

Talle jis saavâjodetteijee lii estâšum, te saavâjodetteijei asâttum toimâväldi kiävtvá nubâstusuuccâmlävdikode lahâolmoošjeessân (värisaavâjodetteijee).

41 b §

Saavâjodetteijee já eres jeessân tohálâšvuotâ já nomâtem

Nubâstusuuccâmlävdikode saavâjodetteijee já lahâolmoošjeessân kolgâv tevidid tuámmár almolijđ tohálâšvuotâvátámâšâid.

Nubâstusuuccâmlävdikode eres jesânijñ váttoo rievttâmielâlâšvuotâ, hárjánem nubâstusuuccâmlävdikode toimâsuárgán sehe tárbuliih persovnlíih jiešvuodah. Nubâstusuuccâmlävdikode saavâjodetteijee já eres jeessân ij taarbâš leđe merkkejum sämitige valjâluvâttâlmân.

Staatâräädi aasât nubâstusuuccâmlävdikode kuudâ ihán häävild. Nubâstusuuccâmlävdikodde asâttuvvoo sämitige iävtuttâs vuáđuld.

Sämitige, valjâlävdikode jeessân tâi värijeessân tâi olmooš, kote lii sämitige palvâlusâst, ij pyevti kuullâđ nubâstusuuccâmlävdikoodán.

Nubástusuuccâmlävdikode saavâjodetteijee já eres jeessân kalga almottiđ jieijâs čonâlâsvuođâin. Čonâlâsvuođâin almootmân heiviittuvvoo, mii tuámustovlilaavâ (673/2016) 17 lovo 17 §:st asâttuvvoo äššitobdeejeessân kenigâsvuođâin almottiđ jieijâs čonâlâsvuođâin. Čonâlâsvuođâalmottâs adeluvvoo riehtiministeriön sehe tiättun nubástusuuccâmlävdikoodán. Čonâlâsvuođâid kyeskee tiäđui registeristmist nuávdittuvvoo, mii tuámárij čonâlâsvuođâ- já uálgipargoregisterist adelum laavâst asâttuvvoo (565/2015).

41 c §

Nubástusuuccâmlävdikode saavâjodetteijee já jeessân saje šoddâm áávus

Nubástusuuccâmlävdikode saavâjodetteijee já jeessân vuoigâdvuođâst pissood jieijâs pargoost heiviittuvvoo, mii tuámmárvirge haldâšeijest asâttuvvoo.

Jis nubástusuuccâmlävdikode saavâjodetteijee tâi eres jeessân pargo šadda áávus kaskoo toimâpaje, te meriduvvoo maajeeldpuáttee kidâ ton toimâpaje loopâ räi.

41 d §

Tuámmártáhádâs

Ko nubástusuuccâmlävdikode saavâjodetteijee já eres jeessân aalgât pargoost, te sij kalgeh adelid tuámmártáhádâs, jis sij iä lah porgâm tom jo ovdeláá. Tuámmártáhádâs addelmist asâttuvvoo tuámustovlilaavâ 1 lovo 7 §:st.

41 e §

Saavâjodetteijee já eres jeessân sajadâh

Nubástusuuccâmlävdikode saavâjodetteijee já eres jeessân lii sorjomettum tuámuvääldi kevtidijnis.

Nubástusuuccâmlävdikode saavâjodetteijee já eres jeessân tuáimá tuámmár ovdâsvástádâssáin, mast asâttuvvoo tärhibeht tuámustovlilaavâ (673/2016) 9 lovvoost.

Nubástusuuccâmlävdikode saavâjodetteijee já jeessân lii kenigâs iärániđ jieijâs pargoost ton mánuppaje nuvâdijn, mon ääigi sun tiävdá 70 ihheed.

41 f §

Oovdânpyehteeh

Nubástusuuccâmlävdikoddeest lii tarbâšum meeri oles- tâi uásiáigásiih oovdânpyehteeh já eres pargoviehâ.

Nubástusuuccâmlävdikode oovdânpyehtest kalga leđe tuámmár viirgán tohálâš tođhos. Oovdânpyehtee pargoin meriduvvoo tärhibeht nubástusuuccâmlävdikode pargo-oornigist.

Nubástusuuccâmlävdikode noomât nubástusuuccâmlävdikode oovdânpyehteid já eres pargovievâ.

41 g §

Nubástusuuccâmlävdikode čuávdimčokkiittâs

Nubástusuccâmân kyeskee ääsih čuávdojeh nubástusuuccâmlävdikoddeest oovdânpyehtim vuáðuld olesčuákkim ääigi.

Olesčuákkim lii meridemváldálâš, ko miel di lii saavâjodetteijee já ucemustáa kyehti jeessân.

41 h §

Ääsi kiedâvuššâm

Ääsi kiedâvušmân nubástusuuccâmlävdikoddeest heiviittuvvoo riehti jotemist haldättâhaašijn adelum laahâ, jis taan laavâst ij sierâ nubenáál asâttuu.

41 i §

Kiedâvuššâm almosvuotâ

Riehti jotteem almosvuodâst nubástusuuccâmlävdikoddeest heiviittuvvoo, mii riehti jotteem almosvuodâst haldättâhtuámustoo vlist adelum laavâst (381/2007) asâttuvvoo.

41 j §

Ruttâdem

Nubástusuuccâmlävdikode koloh máksojeh staatâ ruudâin.

Nubástusuuccâmlävdikode saavâjodetteijee já jesânij päälhih meriduvvojeh riehti ministeriö nanodem vuáðustâsâi miäldâsâvt.

41 k §

Pargo-oornig

Nubástusuuccâmlävdikode organisaatiost, pargovuovijn já pargovievâst meriduvvoo tärhibeht nubástusuuccâmlävdikode pargo-oornigist, mon nubástusuuccâmlävdikode olesčuákkim naanood.

41 l §

Nubástusuuccâmmonâttállâm

Nubástusuuccâmlävdikoodán čujottum vaidâlus kalga toimâttiđ valjälävdikoodán 14 peeivi siste valjälävdikode njuolgimvátámâš keežild tohhum miärádâs tiättun finniimist.

Valjälävdikodde kalga ájättâlhánnáa toimâttiđ vaidâlus, áášân kyeskee äššikiirjijd já jieijâs ciälkkámuš vaidâlusâst nubástusuuccâmlävdikoodán.

Jis valjälävdikoodán šaddee vaidâlus lii puáttám meriääigist nubástusuuccâmlävdikoodán, te vaidâlus ij kuodduu tain vuáðustâssáin tuđhâhánáa. Ton tiileest vaidâlus kalga tállán toimâttiđ valjälävdikoodán.

Nubástusuuccâmlävdikodde kalga kiedâvuššâd vaidâlus huápulâžžân.

41 m §

Jotkâvaidâlem alemuu haldâttâhriähtán

Nubástusuuccâmlävdikode miärádâsân uázžu uuccâđ nubástus vaidâlmáin alemuu haldâttâhriähtán, jis alemus haldâttâhriehti mieđeet vaidâlemlove.

Vaidâlemlove kalga miedettiđ, jis laavâ heiviittem tááhust eres siämmáasullâsâš tábáhtusáin tâi riehtikeevâtlâšvuodâ oohtânkulleevâšvuodâ tiet lii tehâlâš tuálvuđ alemuu haldâttâhriehti čuávdimnáálá vaidâlemlopeucâmušâst oovdân puohtum nabdos tast, et nubástusuuccâmlävdikode miärádâs lii vuáđudum olgooštman tâi mielâvááldán.

Mudoi nubástusucâmist alemuu haldâttâhriähtán heiviittuvvoo, mii riehtijotemist haldâttâhaašijn adelum laavâst asâttuvvoo.

6 loho

Sierânâs njuolgâdusah

42 §

Nubástusuuccâm

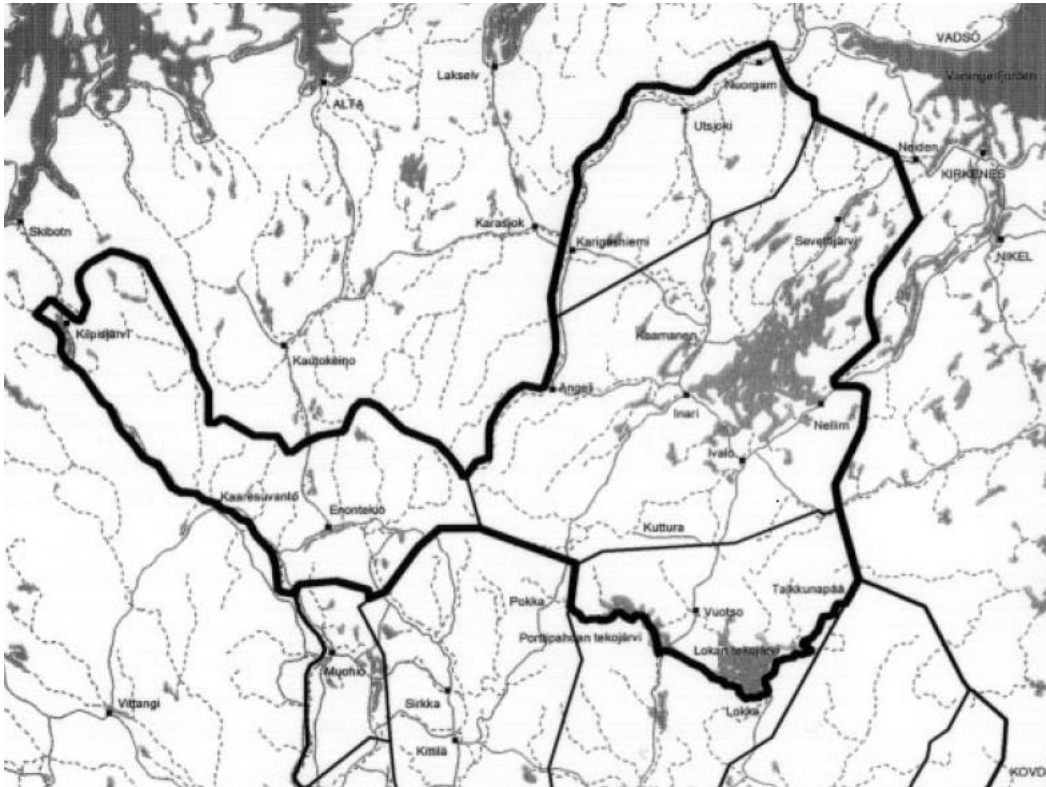
Ton lasseen numeristem muttoo: Pargovievâ väldim 42 §->43 §, Vuoigâdvuotâ iäláttâsân 42 a §-> 43 a §, Syeligâsâsttoollâm- já vaahâgsajanpieijâmkenigâsvuotâ 42 b -> 43 b §)

Taat laahâ puátá vuáimán peeivi máánust 20 .

Sämitiigán, mon toimâpaje lii koskân talle ko taat laahâ puátá vuáimán, heiviittuvvoo 10—13 § tagarin ko toh lijji taan laavâ vuáimán puáđidijn. Sämitigge, mon toimâpaje lii koskân talle ko taat laahâ puátá vuáimán, juátká jieijâs pargoost tassaas ko vuossâmuš taan laavâ miäldâsávt väljejum sämitigge aalgât toimâpaajees.

SÄMMILIJ PÄIKKIKUÁVLU KÁRTTÁ

Lahtos

2.

Laahâ

rikoslaavâ 40 lovo 11 § rievâdmist

Ovdâskode miâradâs miel
rievâduvvoo rikoslaavâ (39/1889) 40 lovo 11 § 1 saje, nuuvt ko tot lii laavâst 604/2002, čuâvuvávt:
40 loho

Virgerikosijn

11 §

Miâruštâlmeh

Taan laavâst uâivilduvvoo:

1) *virgeulmuin* olmooš, kote lii virge- teikkâ toos paldâlistoo palvâlemkoskâvuodâst staatân, kieldân teikkâ kieldâovtâstumán teikkâ kieldâi eres almosriävtálii ohtsâstoimâorganân, ovdâskoodán, staatâ finnodâhlâjádâsân teikkâ evangellâš-luuteerlii kiirkon teikkâ ortodoksilii kiirkon teikkâ juâbbáá kuábbáá kirho servikoodán teikkâ servikuudij ohtsâstoimâorganân, Åland eennâmkoodán, sämitiigán, Suomâ Paanjin, Aalmugialáttâslâjádâsân, Pargo-tiervâsvuotâlâjádâsân, Kevan, Kieldâi táhâdâskuávdázân teikkâ kieldâlii pargomarkkânâjádâsân;